

Toetsing Ecologische Hoofdstructuur

Manege Hellendoorn

Projectnummer: 5587
Datum: 22-11-2012
Opgesteld: Vincent de Lenne

Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens de manege aan de Pastoor Rientjesstraat 77 te verplaatsen naar de zuidkant van het projectgebied. Op de huidige locatie van de manege zullen vier woningen gebouwd worden. Daarnaast wordt een wedstrijdbak ten westen van de manege gerealiseerd en worden een aantal parkeerplaatsen gerealiseerd (zie inrichtingsschets in bijlage 1). De ontwikkeling zal voor een klein deel binnen de Ecologische Hoofdstructuur plaatsvinden (zie bijlage 2). Met de realisatie van de paardenbak verdwijnt een bomenrij/singel die binnen de EHS-begrenzing ligt. Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de provinciale Ecologische Hoofdstructuur denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen noodzakelijk) een toetsing aan de EHS uit te voeren. Zie bijlage 3 voor een nadere beschrijving van het afwegingskader rond de EHS. Voorliggende notitie geeft een weergave van het eerste deel van deze toetsing.

EHS-beleid algemeen

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Daarom geldt in de EHS het 'nee' tenzij-regime. Als een voorgenomen ingreep de ;nee, tenzij-toets met positieve gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden. Eventuele nadelige effecten moeten worden gemitigeerd en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Als een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het nee, tenzij-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS is niet toegestaan tenzij:

- Er sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- Er geen alternatieven zijn;
- De resterende schade (na mitigatie) wordt gecompenseerd.

Voor relatief kleinschalige ontwikkelingen is een ontheffing van dit verbod mogelijk, mits wordt aangetoond en verzekerd dat deze wijziging:

- De wezenlijke kenmerken en waarden slecht in beperkte mate aantast.
- De kwaliteit en kwantiteit van de EHS op het betreffende gebiedsniveau tenminste behoudt.
- Plaatsvindt na een zorgvuldige afweging van alternatieve locaties
- Maatregelen bevat die resulteren in een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing.

Wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS

Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zullen de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten worden gespecificeerd. In Overijssel is dit vastgelegd in de omgevingsvisie en de catalogus gebiedskenmerken. De wezenlijke waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied (zie hiervoor het Natuurbeheerplan Overijssel). Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en – kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water, lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

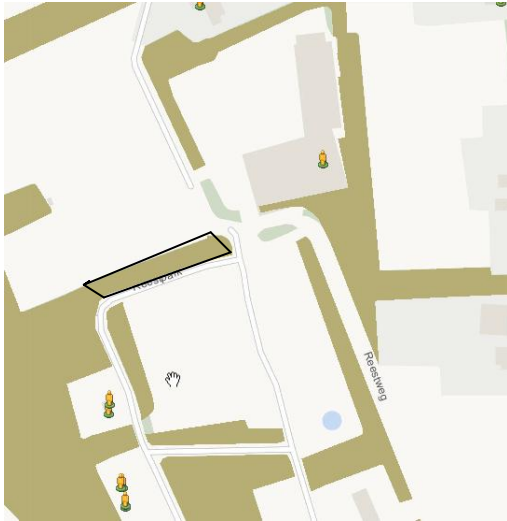
De wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS in de provincie Overijssel zijn vastgelegd in het Natuurplan Overijssel 2011 en de Catalogus Gebiedskenmerken (Provincie, Overijssel, 2009) behorende bij de Omgevingsvisie Overijssel.

Natuurbeheerplan Overijssel 2012

Volgens de beheertypenkaart 2012 is binnen de gebiedsgrens het beheertype Droog bos met productie (N16.01) aangewezen. Binnen deze begrenzing verdwijnt een bomenrij/singel die binnen dit beheertype valt. Droog bos met productie omvat bossen op de voedselarme tot lemige zandgronden gedomineerd door loofbomen en (meereisende) naaldboomsoorten. In de huidige situatie bestaat de bomenrij/singel uit een aantal zomereiken, Amerikaanse eiken en berken van een geringe omvang (25-30 jaar oud) . Er is geen goed ontwikkelde kruid- en struiklaag aanwezig. Daarnaast is de bomenrij/singel dun, hoog opgekroond en open van structuur en biedt daardoor weinig dekking voor natuurwaarden. Voorts zijn deze smalle elementen zeer gevoelig voor invloeden van buitenaf. Aan de ene zijde wordt paard gereden/paarden gehouden, aan de andere zijde is sprake van een toegangsweg waar auto's trailers, wandelaars en ruiters langs lopen. Waardoor deze bomenrij/singel geen wezenlijke bijdrage levert aan de lokale natuurwaarden. Gezien deze bevindingen kan de bomenrij/singel worden gekwalificeerd als een kwalitatief weinig waardevolle bomenrij/singel.

Bestemmingsplan Hellendoorn

Op de bestemmingsplankaart van de gemeente Hellendoorn staat de onderhavige bomenrij als natuur aangegeven

Afbeelding 2: Ligging beheertypen binnen het plangebied (de kappenbomenrij/ singel is omlijnd weergegeven) en de directe omgeving en afbeelding van de te kappen bomenrij/singel.

Naast de beschreven beheertypen komen uit het Natuurbeheerplan de volgende gebiedkenmerken (alleen relevante onderdelen) voor in het plangebied en de directe omgeving naar voren (Zuidwest Twente):

- Grote aantal landgoederen
- Het landschap is aantrekkelijk en de waarden van het cultureel erfgoed hoog.

Er wordt gestreefd naar:

- Ontwikkeling van een aantal natte natuurgebieden in de kwelgebieden aan de voet van de Sallandse heuvelrug. Bij de begrenzing hiervan is een watersysteembenadering toegepast. Gestreefd wordt naar de waterhuishoudkundige duurzaam te ontwikkelen gebieden.

- De ontwikkeling van een aantal ecologische verbindingzones

Catalogus gebiedskenmerken

De catalogus gebiedskenmerken onderscheidt vier lagen, de natuurlijke laag, de laag van het agrarisch cultuurlandschap, de stedelijke laag en de lust- & leisurelaag. Met name de eerste twee lagen zijn van belang voor de wezenlijke kenmerken van het plangebied. Hieronder worden alleen de relevante zaken uit de catalogus verwoord.

Natuurlijke laag

Het plangebied ligt in het gebied dekzandvlakte en ruggen van de natuurlijke laag uit de catalogus gebiedskenmerken.

Kenmerken:

Bodem: Podzolgronden

Hydrologie: Lokale inzijging

Natuurlijk bostype: van wintereiken-beukenbos op de hoogste delen, tot berken-zomereikenbos en elzen-eikenbos in de lagere delen.

Cultuurlandschap: essenlandschap, oude hoevenlanschape en jong heide en broekontginninglandschap

Laag van het agrarisch cultuurlandschap

- Het cultuurlandschap betreft binnen dit gebied oude hoevenlandschap, essenlandschap, laagveenontginningen en jonge heide en broekontginninglandschap. Het plangebied zelf ligt op de overgang van jonge heide en broekontginning en essenlandschap. De hierboven genoemde landschappen komen allen in de directe omgeving voor. De te kappen singel ligt binnen het essenlandschap
- Het essenlandschap bestaat uit een samenhangend systeem van essen, flanken, en lager gelegen maten en fliergronden.
- Ondergrond: stuwwallen en dekzandgronden
- Beplanting: eiken, houtwallen

Stedelijke laag

De stedelijke laag is hier niet van toepassing op de EHS.

Lust- en leisure laag

De stedelijke laag is hier niet van toepassing op de EHS

Planologische toetsing EHS

Binnen deze paragraaf worden de effecten van de voorgenomen activiteiten planologisch beoordeeld. Hierbij wordt getoetst of de wezenlijke kenmerken en waarden, welke zijn opgenomen in het Natuurbeheerplan Overijssel en de Catalogus gebiedskenmerken, significant worden aangetast.

Natuurbeheerplan Overijssel 2012

Door de ruimtelijke ontwikkeling verdwijnt een klein gedeelte van de EHS. Dit gedeelte is aangewezen als beheertype droog bos met productie. Het gaat om een oppervlak van ongeveer 300 m². Dit dient elders gecompenseerd te worden. Hierbij dient geen nettoverlies aan waarden betreft areaal, kwaliteit en samenhang op te treden.

Catalogus gebiedskenmerken

Op basis van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling/activiteit worden de huidige waarden zoals deze zijn vastgelegd in de Catalogus gebiedskenmerken niet significant aangetast.

Ecologische toetsing EHS

Om te kunnen bepalen of er sprake is van een negatief effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS ter plekke, is het noodzakelijk te weten wat de eventuele versturende factoren van deze activiteiten zijn. Deze worden hieronder opgesomd:

- Toename optische verstoring door activiteiten van mensen en dieren (rust en stilte);

Er is geen sprake van een aantasting van de volgende wezenlijke waarden/kenmerken:

- Geomorfologische en aardkundige waarden en processen;
- De kwaliteit van bodem en water;
- De recreatieve mogelijkheden in het gebied.
- De waterhuishouding

Effecten op de volgende wezenlijke kenmerken en waarden kunnen niet op voorhand worden uitgesloten en verdienen een nadere toelichting/onderbouwing:

- A. De openheid/geslotenheid
- B. De landschapsstructuur
- C. Luchtkwaliteit (stikstofdepositie);
- D. Rust en stilte;
- E. Donkerte (licht);
- F. Belevingswaarde

Ad A Openheid/geslotenheid

Door het verwijderen van de singel wordt de lokale openheid/geslotenheid aangetast. Echter de singel is open en van een slechte kwaliteit. Een significante aantasting van de openheid/geslotenheid is niet aan de orde.

Ad B Landschapsstructuur

Door het verwijderen van de bomenrij/singel wordt de lokale landschapsstructuur aangetast. Echter de bomenrij/singel is open en van een slechte kwaliteit. Een significante aantasting van de landschapsstructuur is niet aan de orde.

Ad C. Lucht (stikstofdepositie)

Door de voorgenomen activiteiten is er sprake van een toename van verkeersbewegingen. Hierdoor is logischerwijs ook sprake van een toename van depositie van stikstof ter plekke. Echter, deze toename is in relatie tot het huidige gebruik nihil te noemen. Een toename van verkeer met de beoogde aantallen zal dus niet leiden tot significante verslechtering van de kwaliteit van de beheertypen in de directe omgeving als gevolg van stikstofdepositie. De begrensde beheertypen in de directe omgeving (paragraaf 2.1.1) zijn in beperkte mate gevoelig voor vermesting. Een verhoudingsgewijs summiere toename van verkeer zal, gezien de overige vermestende factoren in de omgeving, geen significant negatieve effecten hebben op de genoemde natuurbeheertypen.

Ad D. Rust en stilte

De activiteiten dragen indirect bij aan een beperkte toename van (mens en verkeers) geluid en (menselijke en verkeers) bewegingen. Hierbij valt te denken aan:

- Gemotoriseerd verkeer van bezoekers over de toegangsweg en bij de parkeerplaats
- Geluiden geproduceerd bij trainingen en wedstrijden bij de wedstrijdbak

Activiteiten van mensen in de nabijheid van nesten en verblijfplaatsen kunnen afhankelijk van de soort voor vogels en/of zoogdieren verstorend zijn. Vooral de combinatie van geluid en optische verstoring kan een verstorend effect hebben.

Vogels en zoogdieren zijn gevoelig voor verstoring door hard geluid (langdurig hard geluid en harde impuls geluiden (knallen)). Beide typen geluid zijn niet van toepassing bij de voorgenomen activiteiten. Het geluidsniveau neemt vooral toe tijdens trainingen en wedstrijden daarbuiten om is het gebied rustig.

Vogels

Van nature mijden kritische vogels, maar ook zoogdieren, plekken waar sprake is van veel verstoring door menselijke beweging (langs bospaden bijvoorbeeld) of verstorende geluidsbronnen. Minder kritische vogels komen tot broeden direct langs en op het maneterrein (houtduif, merel, winterkoning, etc.). Een toename van geluid zal op deze aanwezige broedvogels geen invloed hebben, aangezien deze vooral gebonden zijn aan groenelementen (bomen, bossen, houtwallen e.d.). Tevens worden geen negatieve effecten verwacht op erfgebonden soorten als zwarte roodstaart, huismus etc, deze soorten komen voor in de buurt van menselijke activiteit en zijn hiervoor weinig gevoelig. Op kritischer bosvogels als buizerd, havik zwarte specht etc. zijn mogelijk wel licht verstorende effecten verwacht, deze effecten zijn echter in de huidige situatie ook aanwezig. Een significante toename van geluid is niet aan de orde.

Vleermuizen

De kritische soortgroep vleermuizen heeft zeker overdag geen last van verstoring door geluid en beweging. De dieren bevinden zich in hun verblijfplaats en zijn afgeschermd van deze verstorende factoren. Geluid wordt sterk gedempt. Gedurende de nacht zijn

vleermuizen actief en gebruiken daarbij lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen of te foerageren. De algemeen voorkomende vleermuizen zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn in beperkte mate gevoelig voor verlichting. Omdat verlichting vaak insecten aantrekt, foerageren zij vaak in de nabijheid van een verlichtingsbron. Vleermuizen die gevoelig zijn voor verlichting (gewone grootoorvleermuis) zullen buitenverlichting bij bebouwing vermijden en elders foerageren. Er zijn genoeg alternatieve foerageergebieden in de directe omgeving voor deze soorten.

Overige zoogdieren

De algemenere zoogdieren zoals kleine marterachtigen, muizen en soorten als ree en egel zullen de het plangebied mogelijk tijdelijk mijden bij drukke wedstrijden/trainingen. Er zijn in de directe omgeving voldoende alternatieve uitwijkmogelijkheden voor bovengenoemde soorten om te foerageren en rust te vinden.

Steenmarter (Tabel 2-soort FF-wet) is een weinig kritische soort welke beschikt over een groot leefgebied, waarbinnen zij gebruik maakt van een netwerk van verblijfplaatsen. Het is aannemelijk dat het plangebied wordt gebruikt door de steenmarter als leef- en foerageergebied. Gezien het grote leefgebied, de uitwijkmogelijkheden en de weinig kritische eigenschappen van de soort, hebben de voorgenomen activiteiten geen significant negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de lokale steenmarterpopulatie.

Ad E: Donkerte (licht)

Vleermuizen, uilen en marterachtigen zijn gevoelig voor verlichting. De effecten van verlichting op vleermuizen is eerder in deze paragraaf aan bod gekomen. Uilen en marterachtigen mijden verlichtingsbronnen zo veel mogelijk. Er zijn echter voldoende uitwijkmogelijkheden in de directe omgeving. Deze locaties zijn donker en daar zijn voldoende uitwijkmogelijkheden voor deze soorten om te foerageren of te verblijven. Significant negatieve effecten op nachttactieve (roof)vogels, marters en vleermuizen is niet aannemelijk te maken.

Ad F: Belevingswaarde

De aanleg van de paardenbak op deze plaats kunnen afhankelijk van de invulling de belevingswaarde ter plaatse aantasten. Het gaat echter om een kleine ontwikkeling waarbij ruimschoots aandacht gegeven wordt aan een landschappelijke inpassing. Significante negatieve effecten op de belevingswaarde worden niet verwacht.

Conclusies

Met de voorgenomen ontwikkeling worden de gebiedskenmerken van het plangebied niet significant aangetast. Door de voorgenomen realisatie van de paardenbak vindt wel een significante afname plaats van het areaal EHS (bomenrij/singel). Het gaat om een oppervlak van 300 m². Dit zal elders gecompenseerd moeten worden. Hierbij mag geen nettoverlies aan waarden betreft areaal, kwaliteit en samenhang op treden. Vanwege de slechte kwaliteit en structuur en gering oppervlak kan de compensatie worden gerealiseerd binnen het beplantingsplan van de manege. Aangezien de bomen bij compensatie niet de leeftijd hebben van de huidige singel/bomenrij dient overgecompenseerd te worden. Door aansluiting te vinden op de huidige EHS kan de oppervlakte tot een minimum beperk worden.

Compensatie

Binnen dit plan worden 42 lindebomen aangeplant in een lijnvormige structuur, welke aansluit op de bestaande EHS-structuren. Daarnaast worden 10 zomereiken aangeplant welke ook direct op de EHS aansluiten. Uitgaande van een uiteindelijke kroondiameter van 10 meter gaat het hier om een oppervlakte van 3100m². De nieuwe aanplant heeft geen productiefunctie, wat een meerwaarde heeft. De lindebomen dragen bij aan voedselbeschikbaarheid voor de (honing)bij, waar het momenteel dramatisch slecht mee gaat.

Het bovenstaande voorstel kan voorgelegd worden aan Gedeputeerde Staten van Provincie Overijssel en zij beslissen dan of deze compensatie voldoende is.

BIJLAGE 1 INRICHTINGSSCHETS

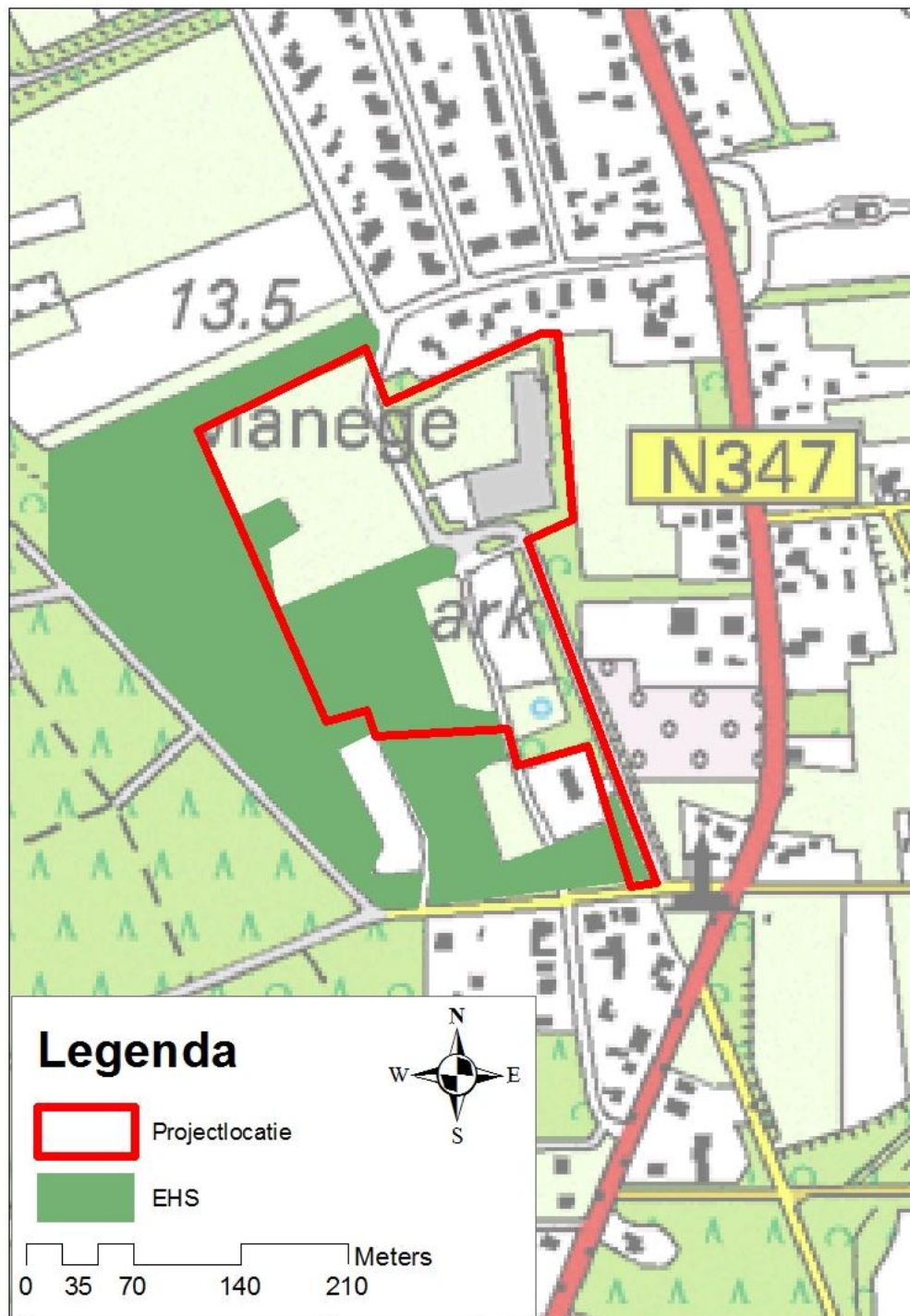
't Oale Spoor concept-velkenplan

Legenda

- plangrens
- nieuw manegegebouw
- nieuwe woningen
- verharde wegen
- parkeerplaatsen trailers
- halfverharding
- wedstrijdvlak
- kabels- en leidingstrook
- nieuwe bomen 42 lindes
- nieuwe bomen 10 wilgen
- nieuwe haag groene buik

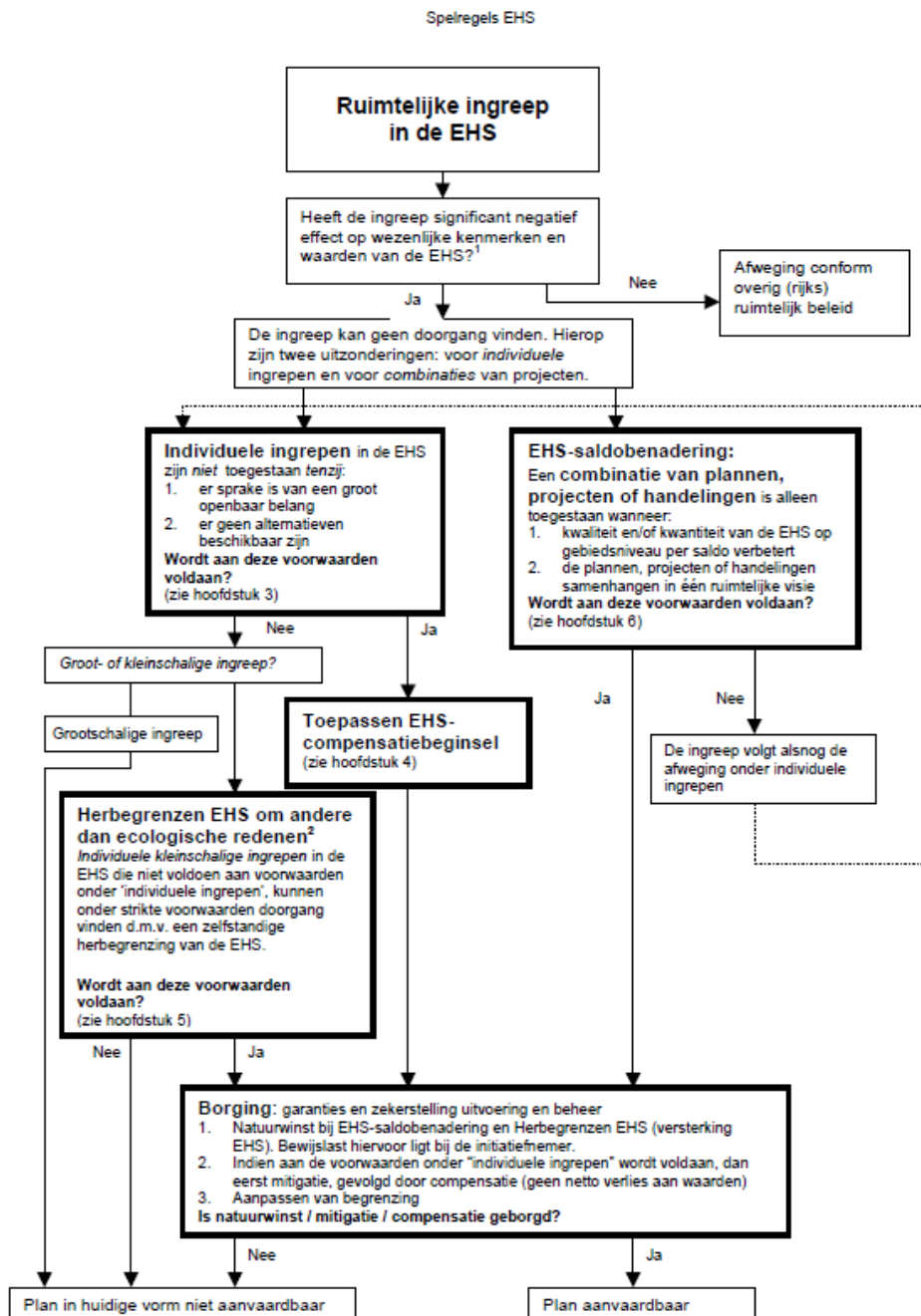

BIJLAGE 2 PROJECTGEBIED EN EHS

BIJLAGE 2 STROOMSCHEMA EHS

Hieronder is het afwegingskader voor ruimtelijke ingrepen in de EHS weergegeven.

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect.

Indien de ingreep plaatsvindt in een Natura 2000 gebied gelden aanvullende regels (zie ook hoofdstuk 7).

² Een andere maatwerk-mogelijkheid in de EHS is herbegransen om ecologische redenen. Deze mogelijkheid wordt beschreven in hoofdstuk 5, maar komt niet terug in dit schema, omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.

uit Spelregels EHS, Ministeries van LNV en VROM